

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ

Кожний період життя людини, кожен її більш-менш значний крок у системі суспільних відносин призводить до зміни її мотиваційної сфери. У процесі розвитку особистості відбувається перетворення одних мотивів на інші, стримування одних іншими; виникають протиріччя між різними мотивами, змінюється співвідношення домінуючих і підпорядкованих мотивів, на базі одних мотивів формуються інші.

Таким чином, зміст мотивів є найбільш істотною характеристикою спрямованості особистості та рівня її вихованості. Мотив - це упередметнена потреба. Спрямованість особистості є результатом виникнення стійко домінуючих мотивів поведінки, а також інших особливостей особистості, що допомагають чи заважають реалізувати мотиви.

Мотиваційна сфера підлітків обумовлена двома факторами: віком та умовами навчання і виховання. Саме в підлітковому віці змінюються соціальні ситуація та засади розвитку мотивації, і особистості дитини в цілому. Канюк С.С. [1], Пророк Н.В., Кондратенко Л. О., Манилова Л. М. [2], Якимчук І.П. [3] та ін. підкреслюють наявність сприятливих умов та виділяють фактори для розвитку мотивації саме в цьому віці: «потреба в дорослості»; загальна активність; прагнення на основі думки іншої людини усвідомити себе як особистість, оцінити себе з точки зору вимог іншої людини і своїх внутрішніх вимог, потреба в самовияві і самоствердженні; прагнення до самостійності; збільшення широти і різноманітності інтересів, що поєднується з появою більшої їх вибіркової, диференційованості; зростання визначеності і стійкості інтересів; розвиток на основі цих якостей спеціальних здібностей підлітків [3].

Підлітковий вік є сенситивним для розвитку пізнавальних інтересів, які виникають тією чи іншою мірою у всіх дітей. Негативні характеристики навчальної мотивації у підлітковому віці пояснюються рядом причин. Незрілість оцінок підлітком самого себе та інших людей призводить до труднощів у взаєминах з ними: дитина не приймає вірну думку і оцінки вчителя; часом впадає в негативізм, в конфлікти з оточуючими дорослими; прагнення до дорослості і небажання прославитися відстаючим серед однолітків викликають зовнішню байдужість до

думки вчителя і відміток; прагнення підлітка до самостійності викликає у нього негативне ставлення до готових знань, простих і легких питань, до методів роботи вчителя, перенесених із початкової школи. Недостатнє розуміння зв'язку навчальних предметів, що вивчаються в школі, з можливістю використання їх у майбутньому знижує позитивне ставлення до навчання. Активний психічний розвиток зумовлює суттєві зміни спонукальної сфери особистості підлітка. На основі цих потреб підліток починає орієнтуватися на цілі, які він бачить за межами свого сьогодення.

Отже, основним фактором відмінності умов розвитку сучасних дітей від їхніх попередників, на думку дослідників [2], є зміна зовнішнього середовища. Для більшості сучасних дітей характерне позитивне ставлення до школи й навчання, у них переважають пізнавальні та соціальні мотиви, їх приваблює шкільне життя і немає страхів щодо нової навчальної діяльності.

Таким чином, розвиток дитини, мобілізація резервів мотивації навчання в підлітковому віці є важливою умовою підготовки школяра до подальшої соціалізації та отримання освіти у навчальних закладах.

Література:

1. Канюк С.С. Психологія мотивації. Київ: Либідь, 2002. С.238-248.
2. Пророк Н.В. Психологічна діагностика мотивації особистості в умовах інформаційного суспільства / Пророк Н.В., Кондратенко Л. О., Манилова Л. М. та ін.; за ред. Н.В. Пророк. Київ: Слово, 2020. 131с.
3. Якимчук І.П. Особливості мотивації учнів підліткового віку. Умань, 2018.
<https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/85-neperervna-pedahohichna-osvita-v-ukrayini-stan-problemy-perspektyvy>.